

Etelä-Savon alueellinen hyvinvointikertomus 2022 ja hyvinvointisuunnitelma 2023-2025

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta 15.02.2023 § 15
1279/00.02.06/2023

Valmistelija Hyvinvointikoordinaattori Eeva Häkkinen p. 044 351 2321

Eeva Häkkinen tulee esittelemään asian kokouksessa.

Alueellinen laaja hyvinvointikertomus on kokoava strateginen asiakirja, joka kuvaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä hyvinvointialueella. Asiakirjaan kootaan ja siinä seurataan asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen ja elinoloihin liittyviä muutoksia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä. Hyvinvointikertomukseen kootaan alueellisia ja väestöryhmittäisiä eroja hyvinvoinnissa ja terveydessä sekä alueen kuntien vahvuuksia ja huolenaiheita. Dokumentti luo kuvaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen alueellisista rakenteista ja välittää tietoa valtion hallintoon.

Alueellisen hyvinvointikertomuksen tarkoituksena on toimia strategisen johtamisen välineenä, poliittisen päätöksenteon tukena sekä suunnittelun ja toimeenpanon perustana, sillä se on eri hallinnonalojen asiantuntijoiden yhteistyössä laatima tiivis asiakirja. Alueellisesta hyvinvointikertomuksesta ja -suunnitelmasta säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain (612/2021) 7 §:ssä, joka edellyttää, että asukkaiden hyvinvoinnista ja terveydestä tulee raportoida aluevaltuustolle vuosittain ja sen lisäksi tulee laatia kerran valtuustokaudessa hyvinvointikertomus ja suunnitelma. Kertomuksen laatii tätä varten nimetty vastuutaho, käytännössä useimmiten erikseen nimetty (hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen) työryhmä. Alueellinen hyvinvointikertomus koostuu A) Kertomusosasta, joka kuvaa hyvinvoinnin nykytilaa, olemassa olevia toimia ja rakenteita sekä B) Hyvinvointisuunnitelmaosasta, joka kuvaa hyvinvointialueen tavoitteita, suunniteltuja toimia ja yhteistyötä kuntien sekä muiden toimijoiden kanssa. Etelä-Savon hyvinvointikertomusprosessia on toteutettu alueellisena prosessina kahdella valtuustokaudella ja hyväksytty Essoten valtuustossa edellisen kerran toukokuussa 2022, liite nro 1. Alueen kuntien lisäksi myös muut toimijat voivat hyödyntää aineistoa omassa poikkihallinnollisessa työssään, sillä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan hyvinvointikertomus ja suunnitelma tulee julkaista julkisessa tietoverkossa.

Hyvinvointikertomuksen laadinnassa ja indikaattoritietojen kokoamisessa hyödynnetään Kuntaliiton hyvinvointikertomus työvälinettä, johon on tehty laajat päivitykset tammikuun lopussa 2023 hyvinvointialueuudistus huomioon ottaen. Työväline antaa hyvät mahdollisuudet tietojen vertailuun, jolloin Etelä-Savon hyvinvointialuetta vertaillaan suhteessa muihin hyvinvointialueisiin. Tiedonkeruussa hyödynnetään lisäksi muita ajantasaisia tietolähteitä, kuten TEA-Viisaria ja Sotokuva-mittaristoa ja julkaistuja tutkimusaineistoja. Hyvinvointialueen kertomukseen voidaan

sisällyttää tietoa myös Etelä-Savon kuntien laajoista hyvinvointikertomuksista, vuosittaisista arvioinneista ja strategisista hyvinvoinnin tavoitteista. Indikaattorivertailut päivitetään uusimpaan saatavilla olevaan vertailutietoon ja huomioon ottaen koko maan tilanne. Tiedonkeruussa noudatetaan uusinta ehdotusta alueellisen indikaattoritiedon vähimmäistietosisällöksi, kunnes vähimmäistietosisältöä koskeva valtioneuvoston asetus on vahvistettu. Tietojen päivittämiseen sisällytetään sanalliset kuvaukset väestön hyvinvoinnin tilassa tapahtuneista muutoksista seuranta-aikana tiivistäen keskeiset johtopäätökset.

Aiemmissa hyvinvointikertomuksissa muodostetun tilannekuvan perusteella suurin osa Etelä-Savon väestöstä voi hyvin ja kokee elämään tyytyväisyyttä. Ikääntyneiden toimintakyky oli aikaisempaa parempi ja elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus noussut. Keväällä 2022 tehdyssä selvityksessä todettiin yksinäisyyden ja ahdistuneisuuden kokemusten lisääntyneen edelliseen kauteen verrattuna, mikä saattaa johtua esimerkiksi koronapandemiaan liittyneistä rajoituksista. Erot hyvinvoinnissa ja terveydessä näyttäytyivät muun muassa rakenteellisen aikuissosiaalityön asiakkaita koskeneessa tutkimuksessa muuta väestöä haasteellisempina elämän olosuhteina, vähäisenä koulutuksena ja heikkoina työmahdollisuuksina. Toisena esimerkkinä oli huolestuttavaan suuntaan jatkunut kehitys nuorten elintavoissa. Tästä mainittavimpia olivat kouluruoan syömättä jättäminen, liian vähäinen nukkuminen ja päihdekokeilut, jotka olivat yleisempiä toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa opiskelevilla kuin lukiolaisilla. Tarvetta ennakoivaan, monipuoliseen ja innovatiiviseen ennalta ehkäisevään työhön todettiin kaikissa ikäryhmässä, mikä edellyttää monialaista yhteistyötä.

Suunnitelmaosaan vuosille 2022 ja 2023 määriteltiin yhteisiä alueellisia tavoitteita, jotka luovat suuntaviivoja päätöksentekoon, resurssien kohdentamiseen ja yhteiseen toimintaan asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ja eriarvoisuuden vähentämiseksi. Tiivistetysti painopisteet rakentuivat seuraavien teemojen ympärille: 1. Osallisuus, yhteisöllisyys ja yhdenvertaisuus, 2. Kestävä hyvinvointi ja toimintakyky ja 3. turvallisuus. Painopisteille luotiin myös strategiset tavoitteet ja kuvattiin toiminnan suuntaa ja toimenpiteitä, liitteenä nro 2 on infograafi suunnitelmasta. Toimenpiteiden suuntaamisessa on pyritty ohjelmalliseen suuntaan, koska kyseessä on strateginen, palvelujen järjestäjätasoinen asiakirja.

Lautakunnan kokoukseen 22.3.2023 on tarkoitus valmistella ehdotus Eloisan hyvinvointisuunnitelman laadintaprosessista ja aikataulusta.

Vaikuttavuusjohtajan esitys

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta merkitsee tiedoksi alueellisen hyvinvointikertomuksen ja hyvinvointisuunnitelman esittelyn.

Päätös

Esitys hyväksyttiin.